

ELEKTRONİK TİCARET

KISA ÖZET

TİC204U

1. Ünite – Bilgi Ekonomisi ve Elektronik Ticaret

İLKEL TOPLUMDAN BİLGİ TOPLUMUNA DÖNÜŞÜM SÜRECİ

İnsanoğlu yeryüzündeki varlığını yaklaşık yarım milyon yıldır sürdürmektedir, insanların kurduğu uygarlıkların tarihi ise 6.000 yıl öncesine dayanır. Günümüze kadar olan insan varlığının bütün süresini bir gün olarak düşünürsek tarımsal yaşam gece 23.56'da, uygarlıklar ise 23.57'de meydana gelmiş olur ki çağdaş toplumların gelişme süreci 23.59'da ve 30 saniye gibi oldukça yakın bir zaman dilimini temsil etmektedir (Giddens, 2000: 550). Yaşamlarını refah içinde sürdürebilmek için çaba gösteren toplumlar gereksinimlerini oluşturan mal ve hizmetleri elde ederken bu faaliyetler evrim geçirmekte, sürekli olarak değişmekte ve dönüşmektedir. İnsanın toplumsal ve ekonomik tarihi, çeşitli kriterlere göre birbirini izleyen dört ana döneme ayrılabilir ve her dönemin sistemi bir önceki sistem ile bağlantılıdır. Bu dönemler şu şekilde sıralanmaktadır: İkel toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu

İkel Toplum ve İkel Ekonomi

İlin ve Segal (1998: 18)'de belirtildiği üzere, bütün yaşam kültürünü doğrudan kendisinden yaşlı olanlardan öğrenen Taş Devri insanı sadece çok basit gereksinimlerini üretebiliyordu. M.Ö. 50.000'den beri var olan ve bugün yok olmak üzere olan ikel toplumda henüz bugünkü anlamıyla "üretim" söz konusu değildir ve küçük gruplar halinde yaşayan insanlar avcılık, balıkçılık ve toplayıcılıkla geçinmektedir. Buna "geçimlik ekonomi" adı verilmektedir.

Tarım Toplumu ve Tarım Ekonomisi

McNeill (2003: 19)'da belirtildiği üzere avcılık ve toplayıcılığın, yerini ne zaman çiftçiliğe ve çobanlığa bıraktığı tam olarak bilinmemektedir. Yapılan tahminlere göre, yaklaşık on iki bin yıl önce gerçekleşen iklim değişikliğinden sonra insanların ovalara, ırmak ve göl kıyılarına yerleşmesi ve "köy"lerin ortaya çıkmasıyla birlikte tarımsal üretime geçilmiş ve daha önce avlanan bazı hayvanlar evcilleştirilmiştir. İnsan, hayvan ve rüzgâr gibi doğal enerji kaynakları ve bunlardan yararlanmayı sağlayan basit aletlerin (su değirmeni, yelkenli vb.) kullanıldığı tarım toplumunda temel yiyecek maddelerinin üretimine dayalı "köy ekonomisi" ve basit iş bölümü varlığını yerel topluluklarda sürdürmüştür. Politik sistemin kontrolü; din adamları, soylular, toprak sahipleri ve askerlere, toplumsal sistemin geniş ailelere dayalı olduğu ve "feodalizm" adı verilen bir toplumsal yapı oluşmuştur.

Sanayi Toplumu ve Sanayi Ekonomisi

18. yüzyılın ortalarında İngiltere'de buharlı makinenin icadı ve kömür petrol gibi fosil yakıtlardan yararlanarak demir elde etme yönteminin geliştirilmesiyle birlikte imalat sanayi üretiminde büyük bir sıçrama yaşanmış, emeğin yerine geçecek makineler fabrikalarda ve ulaşımda kullanılmaya başlanmıştır. "Sanayi Devrimi" olarak bilinen bu süreç aniden ortaya çıkmadığı gibi Tanilli (2008: 120)'nin belirttiği üzere halen de sürmektedir. Sanayi Devrimi sonrasında, "daha fazla üretmek" temel bir sorun olmaktan çıkmıştır. Seri üretime, yani kitlesel düzeyde standart üretime (**Fordist Üretim**) ve piyasa ekonomisine geçilmiştir. Standart çalışma düzenine ve kalıplarına, devasa boyutta **hiyerarşik** kurum ve kuruluşlara, sınırlı uzmanlık yeteneğine göre şekillenmiş iş yeri biçimleri ortaya çıkmıştır. Bu dönemin temel üretim faktörü fiziksel sermayedir

Bilgi Toplumu ve Bilgi Ekonomisi

İnsanoğlunun ulaştığı son toplumsal aşama bilgi toplumdur. Uzay çalışmalarının başladığı ve kısa bir süre içinde çok hızlı bir şekilde geliştiği dönem olan 1950'li yılların ikinci yarısı ile birlikte Bilgi Çağı'nın da başladığı kabul edilmektedir. Bilgi çağı toplumunda sosyal değerlerde bireycilik, eşitlik ve çeşitlilik ön plana çıkmakta; katılımcı demokrasi politik sistemlere giderek daha fazla hâkim olmakta, teknik beceriler, bilim ve araştırma önem kazanmakta, eğitim sistemine de süreklilik ve bütünleştirme damgasını vurmaktadır.

Bilgi Ekonomisi

Bilgi temelli ekonomi, e-ekonomi, dijital ekonomi, ağ ekonomisi, tekno-ekonomi, ağırlıksız ekonomi, endüstri sonrası ekonomi, yenilik ekonomisi gibi isimlerle de anılan bilgi ekonomisi, “üretimde, bilginin stratejik konuma geldiği, katma değer yaratmada bilginin öne çıktığı ekonomik paradigma”dır.

Paradigma: Belirli bir bilimsel alanda çalışanların paylaştıkları ortak değerler ve düşünceler sistemi.”Model” veya “teorik çerçeve” olarak da adlandırılabilir. Geliştirilen iletişim ağları, uydular, sabit ve mobil telefon hatları ekonominin işleyişini değiştirmiştir. “**Bilgi otoyolları**” olarak adlandırılan bilgi-iletişim alt yapıları ekonomideki para, mal ve hizmetlerin dolaşımının önündeki fiziksel engelleri kaldırmıştır.

Bilgi Ekonomisinin Doğuşuna Yol Açan Gelişmeler

Bilgi ekonomisinin ortaya çıkmasında rol oynayan faktörlerin başında teknolojik gelişmeler yer almaktadır. Bilgisayar ve iletişim maliyetlerinin çok hızlı bir şekilde düşmesi ve tüketicilerin gereksinimlerine yanıt verebilmesi bu dönüşümde önemli rol oynamaktadır. fiakil 1'de, 1940'ların sonunda **transistörün** icadıyla başlayan bilgi ve iletişim devrimi sonrasında (Pohjola, 2002: 134) ortaya çıkan yenilikler gösterilmektedir. Bilgi teknolojisi, elektronik bilgi işlem sistemleri (bilgisayar) ve iletişim (telekomünikasyon) teknolojilerini kapsamaktadır. Bilgi işlem teknolojisi (Bilişim teknolojisi); Uydular teknolojisi; Mikro-elektronik teknolojisi (**mikroelektronik, nanoteknoloji** ve mikro-nano teknoloji; Telekomünikasyon teknolojisi (lazer teknolojisi, internet, **telekonferans, fiber optik** teknolojisi, dijital teknoloji); **Esnek otomasyon** teknolojisi; **Jenerik teknolojiler** (gelişmiş malzeme teknolojileri, biyoteknoloji, enerji teknolojisi, nükleer enerji, uzay ve havacılık teknolojisi, esnek otomasyon teknolojileri). Bilgi ekonomisinin ortaya çıkmasında rol oynayan önemli faktörlerden bir diğeri mal, sermaye, teknoloji ve hizmetler ile üretim ve dağıtım süreçlerinde küresel düzeyde serbestleşme yani küreselleşmedir

Mikroelektronik: Mikron ölçeğinde elemanları kapsayan devrelerle ilgili elektronik dalı ve üretim sektörü. Bir mikron metrenin milyonda biridir.

Nanoteknoloji: Maddeyi moleküler ve atomik düzeyde işleme ve kontrol etme bilimidir. Bir nanometre metrenin milyarda biridir.

Telekonferans: Genellikle uydu veya internet üzerinden çalışan, ses ve görüntünün uzağa iletilebilmesi sayesinde farklı mekânlardaki kişi veya grupların birbiriyle konuşma ve görüşme yapmalarını sağlayan sistem.

Fiber optik: Genellikle plastik veya camdan yapılan ve ışık sinyali yardımıyla ses, veri ve görüntü ileten yüksek kapasiteli iletişim teknolojisi.

Transistör: Elektronik araçların temel yapı taşlarını oluşturan, yarı iletken malzemeden yapılmış elektronik devre elemanı.

Jenerik Teknoloji: Etkileri itibariyle ekonominin bütün faaliyet alanlarını kapsayan teknoloji türüdür. Sanayi Devrimi'ndeki buhar teknolojisi bu teknolojiye örnek olarak verilebilir.

Esnek Otomasyon: Kitleli üretimden farklı olarak siparişlere veya ekonomik dalgalanmalara göre hem büyük hem de küçük hacimli ve düşük maliyetli üretim yapma olanağı sağlayan esnek üretim sistemi veya diğer adıyla “Post-Fordizm”. Bu üretim sistemi bilgisayar destekli üretim sistemleri ile bütünleşmiş olarak çalışır ve üretim modellerinin kısılamada değiştirilebilmesine olanak sağlar.

ELEKTRONİK TİCARET

Bilgi Ekonomisinde Üretim Faktörleri

Günümüz ekonomilerinde mal ve hizmet üretiminde dört temel üretim faktörü **emek, sermaye, toprak ve girişimci** yanında beşinci bir üretim faktörü olarak “**bilgi**” ön plana çıkmaktadır.

Bilgi Ekonomisinin Temel Özellikleri

Bilgi toplumunun ekonomik yapısı diğer toplumsal yapılara göre önemli farklılıklar göstermektedir. Stoiner ve Topscott'a göre bilgi ekonomisinin başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir *i. Bilgi ekonomisinde hizmet üretimi ön plana çıkmaktadır ii. Bilgi ekonomisi krediye dayanan bir ekonomidir iii. Bilgi ekonomisi küresel bir ekonomidir iv. Bilgi ekonomisi dijital bir ağ ekonomisidir v. Bilgi ekonomisinde en önemli üretim faktörü beyin gücüdür vi. Bilgi ekonomisi sürekli yenilikler getiren bir ekonomidir vii. Bilgi ekonomisi tüketicinin özel zevklerine uygun üretimi ön plana çıkarmaktadır viii. Bilgi ekonomisinde “hız” önemli bir başarı faktörüdür ix. Bilgi ekonomisinde rekabet en üst düzeydedir x. Bilgi ekonomisi esnek organizasyon yapısına dayalıdır*

Sanayi Ekonomisi ile Bilgi Ekonomisinin Karşılaştırılması

Sanayi Ekonomisi (Eski Ekonomi)	Bilgi Ekonomisi (Yeni Ekonomi)
Kaynakların Kıtlığı	Kaynaklarda çeşitlilik, çokluluk
Kol gücü (yabancılaşmış, mavi yakalı, vasat işçiler)	Üstün nitelikli beyin gücü (beyaz yakalılar)
Mal ve hizmet üretiminde gelişmenin başlangıcında buhar makinesi yer alır	Mal ve hizmet üretiminde gelişmenin başlangıcında bilgi ve iletişim teknolojileri yer almaktadır
İş gücü kalifiye değil, tek bir alanda uzman, yabancılaşmış, mavi yakalı işçiler	İş gücü yüksek nitelikli (bilgili, tecrübeli, çok yönlü beceri sahibi), yenilikçi, yaratıcı, beyaz yakalı işçiler
Ürün odaklı stratejiler	Pazar odaklı stratejiler

Bilgi Ekonomisinin Ölçülmesi

Dünya ülkelerinin ekonomik ve toplumsal gelişme sürecinin son aşaması olan bilgi toplumunda, bilgi ekonomisi altyapısı ve düzeyi açısından hangi noktada olduğunu ortaya koymak için bazı endeksler geliştirilmiştir. Bunlar arasında en çok bilineni Dünya Bankası'nın geliştirdiği “Bilgi Endeksi (KI)”nin temel bileşenlerinden birisi olan “Bilgi Ekonomisi Endeksi (KEI)”dir. Bilgi Endeksi, bilginin üretilme, kullanma ve yayılma düzeyini ölçen ve eğitim, yenilik ve bilgi-iletişim teknolojisi (ICT) verilerinden oluşan bir endeks olup bilgi ekonomisi endeksinde de kapsar. Bilgi ekonomisi endeksi bilgi ve kalkınma arasında ilişki kurmaktadır ve ülkelerin eğitim, ekonomik teşvikler, bilgi-iletişim teknolojisi, kurumsal rejim ve yenilik alanlarındaki performanslarına verilen puanların ortalamasına dayanan bir endekstir.

Bilgi Ekonomisi ve Yeni Ekonomi

Günümüzde, bilgi ekonomisi yerine neredeyse bir slogan niteliğine dönüşmüş olan “yeni ekonomi” terimi daha çok kullanılmaktadır. Bu değişimin kaynağı ABD ekonomisinde ilgili dönemde yaşanan gelişmelerdir (Eliasson vd., 2004: 290). ABD ekonomisinde 1990'lı yıllarda görülen yüksek büyüme oranı (1990-95 ortalaması yüzde 4,1) birçok araştırmacının ilgisini çekmiş ve enflasyon oranlarının düştüğü (1990-95 ortalaması yüzde 1,7), işsizliğin azaldığı (1990-95 ortalaması yüzde 4,6) bu başarılı dönem ve yüksek performansın nedenleri araştırılmıştır. Araştırmacıları n birçoğu bu başarının altında bilgi ve iletişim teknolojilerine yapılan yatırımların yol açtığı verimlilik artışlarının yattığı görüşündedir ve bu yüksek ekonomik performansla “yeni ekonomi” (new economy) adı verilmektedir. 2000'li yılların başında ICT ve “dot.com”lara olan talep patlaması ABD hisse senedi piyasasında “balon” oluşturmuş, yani borsa endeksi aşırı yükselme yaşamıştır.

BİLGİ EKONOMİSİ VE ELEKTRONİK TİCARET

Günümüzde ticari işlemlerinin yapılış şekli geleneksel yöntemlerden uzaklaşmakta, alım-satım işlemleri elektronik ortamlarda ve özellikle internet aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Aynı eğilim pazarlama, finansman, bankacılık gibi işlemler ve devlet hizmetleri için de geçerlidir. Bugün artık internet dünya genelinde ticari kazancın aracı haline gelmiş ve e-ekonomi (elektronik ekonomi) denilen sistem ortaya çıkmıştır. Suarez-Villa'ya göre e-ekonomi, "Bilgi teknolojisine dayalı, insanların beden gücünden çok beyin gücüyle iş yaptığı, bilişim teknolojilerinin sağladığı olanaklarla küresel rekabetin yaşandığı ekonomik sistem"dir.

Elektronik ticaret, 1960'lı yıllardan beri ABD'de EDI (Elektronik Veri Değişimi) tekniği kullanılarak herkese açık olmayan ağlar yardımıyla ve yüksek maliyetler ile perakendecilik ve dağıtım sektöründe uygulanmaktaydı (Hamzaçebi, 2003). 1970'lerin sonlarında başlamış olan telefon, televizyon ve benzeri araçlar yardımıyla bir katalogdan yapılan satış da bir tür elektronik ticarettir. Ancak bu tarz elektronik ticaret çok sınırlı düzeyde kalmış ve yaygınlık kazanamamıştır. Geniş kitlelere ulaşma yeteneği olan internetin 1960'lı yılların sonunda askeri amaçlar doğrultusunda ABD'de ortaya çıkması, çift yönlü, hızlı ve sürekli bilgi akışı sağlayabildiği için bu konuda yeni fırsatlar oluşturmuştur.

Elektronik Ticaretin Türleri

i. İşletmeden işletmeye e-ticaret (B2B, Business to Business) ii. İşletmeden tüketiciye e-ticaret (B2C, Business to Consumer) iii. İşletmeden devlete e-ticaret (B2G, Business to Government) iv. İşletme içi e-ticaret v. Tüketiciden tüketiciye e-ticaret (C2C, Consumer to Consumer) vi. Devletten tüketiciye e-ticaret (G2C, Government to Consumer) vii. Devletten işletmeye e-ticaret (G2B, Government to Business) viii. Devletten devlete e-ticaret (G2G, Government to Government)

Elektronik Ticaretin Avantajları

Sharma (2000) ve Körpe (2001)'nin tespitlerine göre elektronik ticaretin üretici, tüketici, devlet ve genel ekonomi için sağladığı avantajlar şunlardır (Özcan ve Barca, 2008: 96-97; Yumuşak vd., 2009: 86-87):

- Ticaret, finansman ve tedarik işlemleri için gerekli belgelerin elektronik ortamda çok düşük maliyetlerle hazırlanması ve hızlı bir şekilde iletilmesi ile birlikte iletişim kurma, iş yapma ve uygulama hızında büyük çaplı artışların sağlanması.
- Alıcı ve satıcıların aracıya gerek kalmadan çok düşük işlem maliyetleriyle doğrudan ve 24 saat boyunca karşı karşıya gelebilmesi, zaman tasarrufu sağlanması, fiyatları şeffaflaştırması, ticareti artırması, pazarı genişletmesi, toplam üretimi artırması.
- Üretim faktörü, yatırım mali ve kredi bulmayı kolaylaştırması ve düşük giriş engelleri nedeniyle ekonomide verimlilik düzeyinin yükselmesi.
- Ürün geliştirme hızını artırması, kişiye özel ürün tasarlanabilmesine olanak tanınması ve böylelikle arzın talepteki değişimlere daha çabuk uyum sağlamasına yani esnekliğe yol açması.

Elektronik Ticarete Tercih Edilen Ürün ve Hizmetler

Elektronik ticaret özellikle dijital ortamda sunulabilen bilgisayar, yazılım, ağ hizmetleri, müzik, kitap, hediye, eğlence, reklam, bilet satışı, giyim, finansal hizmetler, elektronik malzemeler ve otomobil aksesuarları gibi ürünleri üreten sektörler açısından hızlı bir gelişim göstermektedir.

Elektronik Ticaret Açısından Gelişmiş Ülkelerin Durumu

Dünya üzerinde yapılan işlem miktarları açısından elektronik ticaretin en fazla geliştiği ülke Rogers'in tespitlerine göre ABD'dir ve bu ülke e-ticarete öncülük yapmakta, onu Kanada ve İsveç takip etmektedir (Özcan ve Barca, 2008: 97). E-ticarete erken yatırım yapan ülkelerin başında ABD

ELEKTRONİK TİCARET

gelmektedir. Kepenek'in tespitlerine göre, ABD'nin toplam dünya elektronik ticaretinden aldığı pay yüzde 45'tir. Avrupa ülkelerinin payı yüzde 10, Asya ülkelerinin payı ise yüzde 5'tir. ABD'nin eticarette yaptığı işlemlerin ortalama büyüklüğü de hayli yüksektir. UNICE raporuna göre firmadan tüketiciye yapılan işlemlerin ortalama değeri ABD'de 90 dolar, Japonya'da 18 dolar ve Avrupa Birliği ülkelerinde 10 dolar düzeyindedir. İnternet erişim maliyetleri e-ticaretin gelişmesinde etkili bir faktördür.

Elektronik Ticaret Açısından Gelişmekte Olan Ülkelerin Durumu

Gelişmekte olan ülkelerde başta internet olmak üzere bilgi teknolojisinin altyapı kalite ve hız açısından yetersiz ve pahalı olması, hukuksal ve kurumsal açıdan gerekli düzenlemeleri gerçekleştirememeleri ve yeni ödeme araçları (banka kartı, elektronik para, kredi kartı vb.) yaygın olmadığı için bu ülkeler elektronik ticaretin sunmuş olduğu imkânlardan yeterince yararlanamamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yabancı dil bilmeyenlerin sayıca çokluğu ve internet dilinin ağırlıklı olarak İngilizceden oluşması elektronik ticaretin gelişmesinin önündeki engellerden bir diğeridir.

Elektronik Ticaretin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de dünyadaki gelişmelere paralel olarak 1997 yılında Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın koordinasyonunda ve TÜBİTAK'ın sekreterliğinde Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulu (ETKK) kurulmuştur. ETKK'nın görevi, Türkiye'de ve dünyada elektronik ticaretin durumunu incelemek ve yapılması gerekli olan hukuki ve teknik değişiklikleri Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'na (BTYK) sunmaktır. Elektronik ticaret ile ilgili olarak gerçekleştirilen bir diğer önemli faaliyet, 2001 yılının Kasım ayında yürürlüğe giren "E-Türkiye Eylem Planı"dır.

Bu Özetin tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/elektronik-ticaret-tic204u?search=T%C4%B0C204U>